DİL BAYRAMIMIZ KUTLU OLSUN!

Prof. Dr. Özer Ozankaya
(ADD Kurucu Üyesi, 4. Gnl. Bşk.)

I. Türk Dili Kurultayı'nın toplandığı 1932 yılının 26 Eylül gününü Dil Bayramımız olarak kutluyoruz.

Mustafa Kemal, bundan 93 yıl önce, 2 Eylül 1930 günü, dil ve Türk dili konusunda şunları yazmıştı:

"Ulusal duygu ile dil arasındaki bağ çok güçlüdür. Dilin ulusal ve zengin olması ulusluk duygusunun gelişmesinde başlıca etkendir. Türk dili, dillerin en zenginlerindendir; yeter ki bu dil bilinçle işlensin.

"Ülkesini, yüksek bağımsızlığını korumasını bilen Türk ulusu, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır."

Bu gereksinimin yüzyıllar öncesinden gelen tarihsel arka-düzleminde yatan ana olgu özetle şudur:

600 yıl önce II. Bayezid, Kemal Paşazade Ahmet'ten yazmasını istediği Osmanlı Tarihini, "Seçkinlere de, halka da tam anlamıyla yararlı olabilmesi için Türkçe söyleyişe uygun olarak açık seçik biçimde anlatılmalı" derken bile kendisi şu dili kullanıyordu:

"Havass ü avâma nâfi-i âm olmağçün Türki mekalin minvali üzre rûşen ta'bir ve tahbir oluna"!

Bu örnek, daha XV. yüzyılda Selçuklu ve Osmanlı düzeninin yönetim, bilim ve düşün dilini, Türk halkının anlama olanağının ne denli dışına çıkarmış olduklarını göstermeğe yeter.

Öyle ki, XIV. yüzyılda Âşık Paşa bu konuda acı yakınmalarını şöyle dile getirmişti:

"Türk diline kimseler bakmaz idi,

Türklere hergiz gönül akmaz idi!"

Mesihi takma adıyla yazan bir başka ozan da şöyle yakınmaktaydı:

"Mesihi, gökten insen sana yer yok,

Yürü var gel Araptan ya Acemden!"

Anadolu Türklüğü, 900 yılı bulan Selçuklu ve Osmanlı yönetimleri dönemi boyunca, Kur'an'ın dili Arapçadır diye sanki 'Arap dilinin kendisi kutsalmış ya da onda büyülü bir güç varmış; anlamadan da Kur'anı ya da hadisi Arapça olarak söylemek din sahibi olmaya yetermiş; dince uygun bir davranış olurmuş..' gibi dine de, akla da aykırı bir tutum yüzyıllarca sürdürülmüştür. İç ve dış Cumhuriyet karşıtlarınca bugün bile sürdürülmeğe çalışılmaktadır.

Böylece Türk halkının inancını bilerek oluşturup hem kendi dilinde tapınması, hem bilim ve felsefe üretmesi, hem de Türkçenin gelişmesi önlenmiştir, önlenmek istenmektedir. Ayrıca baskıcı yönetimler altında edebiyatın sultanlara, vezirlere abartılı övgülere dönüşmesi, bunun için de bol bol Arapça, Farsça sözcükler ve deyimler kullanmanın zorunlu sayılması, yazı dilinin Türkçe sayılmayacak bir nitelik almasına yol açmıştır.

Ancak Türkçenin yoğun biçimde Arapça ve Farsçanın salgınına uğramasına yol açan bir üçüncü temel neden de, Cumhuriyet'in dil ve yazı devrimlerini birlikte yapmasını zorunlu kılan nedendir: Arap yazısının Türk diline hiç uygun düşmemesi ve bu yüzden de birçok sözcüğün Arapçasının, Farsçasının yeğlenerek Türkçelerinin yazı dilinde kullanılmaz olması.

Gerçekten de Türkçe ünlü harflere dayalı olup sekiz ayrı ünlü harfi bulunmasına karşın, Arap dili ve yazısı ünsüz harflerden kuruludur ve yerine göre "a, e, ı" seslerini vermek üzere kullanılan bir tek ünlü harfi vardır: Elif! Buna karşılık Arap dilinde/yazısında iki ayrı "t", üç ayrı "s", üç değişik "h", iki ayrı "n", dört ayrı "z" harfi vardır; oysa Türkçede bu harflerin her biri için tek bir ses vardır ve bir tek harfle karşılanmıştır. Arap yazısında harfler, sözcüklerin başında, ortasında ve sonunda değişik biçimlerde yazılır. Arap yazısında büyük harf - küçük harf ayrımı yoktur.

Görülüyor ki, Atatürk'ün önderlik ettiği yazı ve dil devrimleri de öteki Cumhuriyet Devrimleri gibi, Türk ulusal kimliğini oluşturan ve besleyen kaynakların her türlü engellerden kurtarılması ve özgürce geliştirilerek çağdaş Türk ulusal kültürünün gelişmesini sağlamak amacına yönelikti.

Dil ve yazı devrimleri, dilimizi doğru yazıp doğru okumayı olanaklı kılan bir yazıya kavuşturarak ve eğitim dilimizi de yabancı diller boyunduruğundan kurtararak, Türkçeyi eğitim ve bilim dili yapmıştır.

Nitekim Atatürk de:

"Bizim uyumlu, zengin dilimiz yeni Türk harfleriyle kendini gösterecektir", "ulusumuzun güzel ve soylu diline kolay uyan bu yazı, bizi az emekle, kolay yoldan bilgisizlikten de kurtaracaktır." sözleriyle bu sonucun bilinçle amaçlandığını belirtmiştir.

Dil ve yazı devrimlerimizi kutlarken, özellikle birçoğunu günlük dilde de kullandığımız geometri terimlerini Atatürk'ün kendisinin önermiş olduğunu da anmalı ve sonsuza dek kullanılacak olan bu sözcüklerin her birinin, O'na olan derin bağlılığımızın da sonsuza dek sürecek kanıtları olduğunu belirtelim:

"müselles" yerine "üçgen", "zaviye" yerine "açı", "şakuli" yerine "düşey", "müselles-i kaim-üz zaviye" yerine "dik üçgen", "müselles-i mütesavi-yül adla" yerine "eşkenar üçgen", müselles-i muhtelif-ül adla" yerine "çeşitkenar üçgen", "müselles-i mütesavi-yüs sakeyn" yerine "ikizkenar üçgen" ... gibi terimleri Atatürk'ün kendisi yapıp önermiştir. Bunlar gibi yatay, yüzey, boyut, kesit, dar açı, yöndeş açılar, iç ters açı, dış ters açı, dörtgen, beşken, köşegen, yamuk, eğri, eğik, çap, yay, kiriş, teğet, ayrıt, izdüşüm, içbükey, dışbükey, artı, eksi, çarpı, bölü... gibi daha bir çok geometri ve cebir terimlerini yaparak, Arapça ve Farsçalarından dilimizi ve eğitim kurumlarımızı kurtarmıştır.

Büyük önderimizi ve devrim arkadaşlarını DİL BAYRAMIMIZ dolayısıyla da sonsuza dek sürecek gönülborcu, sevgi ve saygı duygularımızla anıyor, O'na ve önderi olduğu çağdaş Türkiye kurum ve değerlerine saldıran insanlık düşmanı yerli ve yabancı sömürgecileri üzüntüyle kınıyoruz.

Bknz.: *Özer Ozankaya, Cumhuriyet Çınarı : Atatürk'ün Uygarlık Tasarımı, CEM Yay. Özer Ozankaya, Atatürk ve Laiklik, CEM Yay.*